

ZARZĄDZANIE W STRUKTURACH MIĘDZYNARODOWYCH W RAMACH WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

Jerzy CHOJECKI

Mazowiecki Oddział Żandarmerii Wojskowej, Warszawa, jerzychojecki@wp.pl, ORCID: 0000-0002-7819-0620

Streszczenie: W dobie błyskawicznych zmian na świecie, działanie i funkcjonowanie wojska, a w szczególności Żandarmerii Wojskowej (ŻW), powinno być stale dostosowywane do obecnych potrzeb. Dlatego ŻW musi nie tylko być gotowa na wsparcie jednostek operacyjnych podczas działań militarnych, ale także musi czynnie uczestniczyć w zwalczaniu zagrożeń niemilitarnych, takich jak akty terroryzmu, przemyt narkotyków czy zorganizowana przestępczość. Chcąc sprostać tym zagrożeniom, na początku XXI w. Żandarmeria Wojskowa została na stałe włączona w struktury międzynarodowe NATO i Unii Europejskiej (UE). Dzięki tej inicjatywie polska żandarmeria dołączyła do Wielonarodowego Batalionu Policji Wojskowej, Centrum Eksperckiego Policji Wojskowych NATO oraz do EUROGENDFOR. Efektem intensywnego, międzynarodowego szkolenia jako obszaru współczesnego zarządzania zasobami ludzkimi jest znaczący wzrost spectrum podejmowanych działań przez Żandarmerię Wojskową. Poddając wymienione aspekty obserwacji oraz analizie dokumentów widać zwiększone zaangażowanie polskich żandarmów w strukturach NATO i UE

Słowa kluczowe: Żandarmeria Wojskowa, EUROGENDFOR, Wielonarodowy Batalion Policji Wojskowej, Centrum Eksperckie Policji Wojskowych NATO, Zarządzanie

MANAGEMENT IN INTERNATIONAL STRUCTURES AS PART OF THE MILITARY POLICE CROSS-BORDER COOPERATION

Abstract: In the era of rapid changes in the world, the operation and functioning of the army, and in particular the Military Police, should be constantly adapted to current needs. Therefore, the Military Police must not only be ready to support operational units during military operations, but must also actively participate in combating non-military threats, such as acts of terrorism, drug smuggling or organized crime. In order to meet these threats at the beginning of the 21st century, the Military Police was permanently incorporated into the international structures of NATO and the European Union. Thanks to this initiative, the Polish gendarmerie joined the Multinational Military Police Battalion, the NATO Military Police Center of Excellence and EUROGENDFOR. The effect of intensive, international

training as an area of modern human resource management is a significant increase in the spectrum of activities undertaken by the Military Police. Subjecting these aspects to the observation and analysis of documents, one can see the increased involvement of Polish Military Police in the structures of NATO and the EU.

Keywords: Military Police, EUROGENDFOR, Multinational Military Police Battalion, NATO Military Police Centre of Excellence, Management

1. Wprowadzenie

Żandarmeria Wojskowa jest organem ścigania, do którego właściwości należy wykrywanie przestępstw oraz ściganie sprawców poprzez prowadzenie dochodzeń i śledztw. To wyspecjalizowana formacja w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, działająca w sprawach karnych na zlecenie i pod nadzorem Prokuratury (Wydziałów do Spraw Wojskowych). Żandarmeria Wojskowa w realizacji zadań Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej jest traktowana jako wyodrębniona i wyspecjalizowana służba podległa bezpośrednio Ministrowi Obrony Narodowej. Oznacza to nic innego jak to, że wykonuje ona swoje działania wobec żołnierzy służby czynnej, pracowników Resortu Obrony Narodowej, osób przebywających na terenach jednostek wojskowych.¹

Żandarmerię Wojskową w formie w jakiej funkcjonuje do dnia dzisiejszego reaktywowano 1 września 1990 roku. Zaś momentem przełomowym dla polskiej Żandarmerii Wojskowej jest rok 2001, ponieważ właśnie 24 sierpnia tego roku wprowadzono obowiązującą do dnia dzisiejszego Ustawę o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych. To ten akt prawny jest podwaliną współczesnej Żandarmerii Wojskowej.

Zadania Żandarmerii Wojskowej wynikają z art. 4 Ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych. Zadania Żandarmerii Wojskowej wynikają z art. 4 Ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych. Wśród nich wyróżnia się zapewnienie przestrzegania dyscypliny wojskowej, ochranianie porządku publicznego na terenach jednostek wojskowych i miejscach publicznych oraz ochrona życia i zdrowia ludzi i mienia wojskowego². Kolejną ważną grupą zadań realizowanych przez Żandarmerię Wojskową jest prowadzenie działań antyterrorystycznych na obszarach podległych Ministerstwu Obrony Narodowej oraz ochrona placówek zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej oraz ich personelu w miejscach stacjonowania Polskich Kontyngentów Wojskowych oraz osób uprawnionych do ochrony.

---

¹ Ministerstwo Obrony Narodowej, *Prowadzenie działań przez Żandarmerię Wojskową* DD/3.2.3.3, Warszawa, 2009

² B. Pacek, *Żandarmeria Wojskowa*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, 2016, s.50-51

Fundamentem kompetencji Żandarmerii Wojskowej jest wykrywanie wykroczeń i przestępstw, w tym skarbowych oraz dokonywanie analiz oświadczeń o stanie majątkowym żołnierzy zawodowych. Realizowane jest to poprzez czynności operacyjno-rozpoznawcze, czynności procesowe, czyli dochodzeniowo-śledcze, zabezpieczanie dowodów przestępstw i wykroczeń oraz sporządzanie specjalistycznych opinii kryminalistycznych oraz ekspertyz. Ponadto Żandarmeria odpowiedzialna jest za poszukiwanie zaginionych żołnierzy, broni, amunicji, materiałów wybuchowych oraz materiałów zawierających informacje niejawne. Polscy żandarmi odpowiadają również za przyjmowanie i zwalnianie z izby zatrzymań osób. Ważnym aspektem funkcjonowania formacji są również czynności w ramach przestrzegania przepisów ruchu drogowego poprzez kontrole drogowe, pilotowanie kolumn pojazdów wojskowych czy kierowanie ruchem drogowym. Żandarmeria Wojskowa odpowiada też za konwojowanie dokumentów, mienia wojskowego i osób oraz przymusowe doprowadzanie żołnierzy do macierzystych jednostek wojskowych³.

Żandarmeria Wojskowa przez lata podążała za światowymi kierunkami rozwoju zagrożeń, czego doskonałym przykładem reakcji na katastrofę z 11 września 2001 roku było sformowanie przez ówczesnego Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej – gen. dyw. Bogusława Packa, trzech Oddziałów Specjalnych Żandarmerii Wojskowej dyslokowanych w Warszawie, Mińsku Mazowieckim oraz Gliwicach, których głównym zadaniem było zwalczanie terroryzmu. Ponadto Żandarmeria Wojskowa znacznie zintensyfikowała swoje działania poza granicami kraju poprzez służbę w Polskich Kontyngentach Wojskowych. Zaangażowała się również w służbę w strukturach międzynarodowych, tj. w Wielonarodowym Batalionie Policji Wojskowej NATO, Europejskich Siłach Żandarmerii (EUROGENDFOR) oraz została państwem-gospodarzem dla niezależnego Centrum Ekspertckiego Policji Wojskowych NATO.

Celem niniejszego artykułu jest potwierdzenie hipotezy, iż Żandarmeria Wojskowa pełni znaczącą rolę w systemie zarządzania w strukturach międzynarodowych zarówno w ramach Traktatu Północnoatlantyckiego jak i Unii Europejskiej.

2. Metody badawcze

Dokonując analizy zagadnienia, jakim jest obecna współpraca transgraniczna Żandarmerii Wojskowej, równolegle wykorzystano metodę obserwacji jak i analizy dokumentacji⁴. Obserwacji poddano zmiany zaangażowania polskiej Żandarmerii Wojskowej w zarządzaniu

---

³ Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1214, z 2022r. poz. 655, 1488).

⁴ F. Mroczo, Jakościowe metody badań. Obserwacja naukowa, Wydawnictwo Wałbrzyskiej Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości w Wałbrzychu, 2014, s. 65

w strukturach organizacji o charakterze międzynarodowym. Momentem zwrotnym w dotychczasowej współpracy transgranicznej Żandarmerii Wojskowej była katastrofa z 11 września 2001 roku. Badając dostępną dokumentację normatywną oraz ogólnodostępne źródła informacji poddano analizie dotychczasowy udział Żandarmerii Wojskowej w strukturach międzynarodowych oraz wzrost znaczenia pełnionych funkcji i realizowanych zadań przez żołnierzy tej wyspecjalizowanej formacji.

3. Wielonarodowy Batalion Policji Wojskowej

Wielonarodowy Batalion Policji Wojskowej (ang. Multinational Military Police Battalion, MNMPBAT) powstał w 2007 roku⁵. Było to konsekwencją postanowień zawartych podczas 16. Szczytu NATO zorganizowanego w czeskiej Pradze w dniach 21-22 listopada 2002 roku, na którym przyjęto „Zobowiązania Praskie w sprawie Zdolności Wojskowych”⁶. Z racji, iż był to pierwszy szczyt NATO po atakach z 11 września 2001 roku podjęto wiele kluczowych decyzji o znaczeniu militarnym, w myśl którego jednym z nich było utworzenie Wielonarodowego Batalionu Policji Wojskowych przez Polskę, Chorwację, Czechy i Słowację. Zasadniczym celem utworzenia MNMPBAT było zabezpieczenie działań policyjnych na szczeblu taktycznym wojskom sojuszniczym⁷. Pomysłodawcą utworzenia Wielonarodowego Batalionu Policji Wojskowej w Polsce był ówczesny Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej gen. dyw. Bogusław PACEK⁸.

Oficjalnie powołany został 12 czerwca 2007 porozumieniem wdrożeniowym podpisanym przez komendantów żandarmerii ww. państwa wchodzących w jego skład. Za miejsce stałej dyslokacji wybrano Mińsk Mazowiecki, zgodnie z przyjętym obowiązkiem spoczywającym na państwie-gospodarzu (Polska). Trzon MNMPBAT stanowią żołnierze z Oddziału Specjalnego Żandarmerii Wojskowej w Mińsku Mazowieckim. Zdolność operacyjną Wielonarodowy Batalion Policji Wojskowej uzyskał w 2012 roku po serii udanych ćwiczeń certyfikacyjnych przeprowadzanych w Polsce, Czechach i Słowacji. Po osiągnięciu pełnej gotowości do wykonywania zadań batalion został przekazany w podporządkowanie Wielonarodowemu Korpusowi Północno-Wschodniemu w Szczecinie.

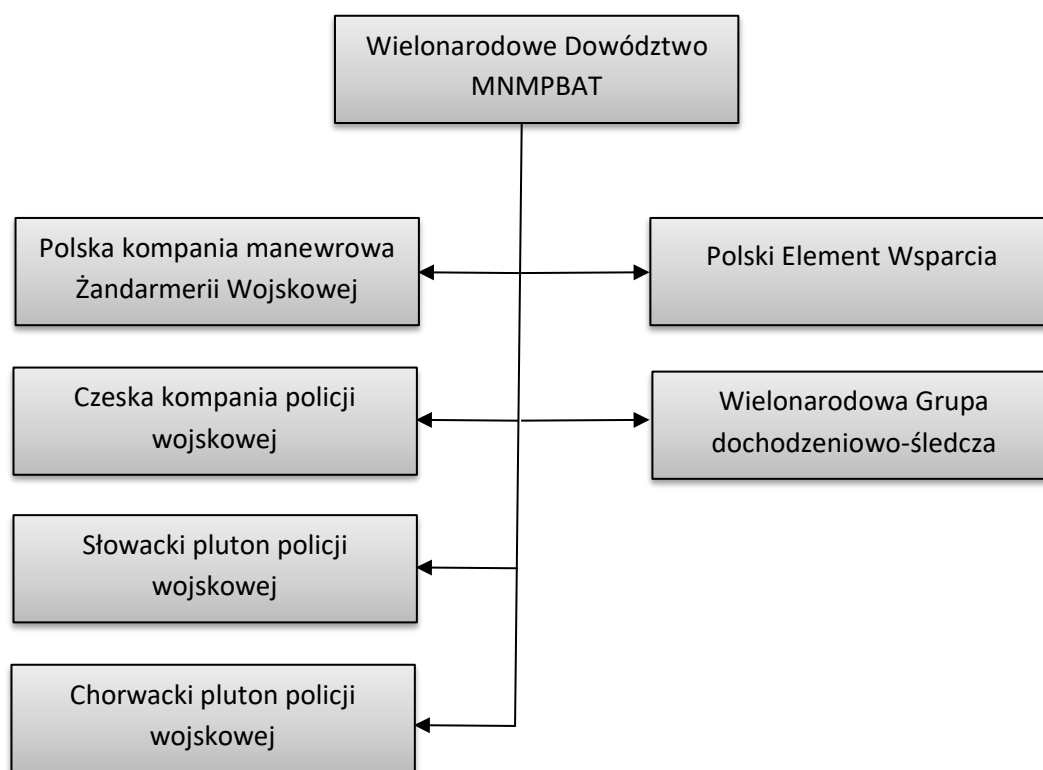
⁵ K. Komorowski, *Kronika Wojska Polskiego 2007*, Fundacja Polonia Militaris, Warszawa, 2008, s. 121.

⁶ Szczyt NATO w Pradze. <https://www.prezydent.pl/archiwalne-aktualnosci/aktualnosci-rok-2002/szczyt-nato-w-pradze-udzial-prezydenta-rp,31385,archive> dostęp: 26.02.2023 r.

⁷ Wielonarodowy Batalion Policji Wojskowej

https://pl.wikipedia.org/wiki/Wielonarodowy_Batalion_Policji_Wojskowej dostęp: 26.02.2023 r.

⁸ A. Miller, *Misja wielonarodowych sił pokojowych w Republice Czadu*, Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej nr 3 (174), Gdynia, 2008, s. 120.

Rysunek 1 Struktura Wielonarodowego Batalionu Policji Wojskowej.

Źródło: opracowanie własne.

Na rysunku 1 przedstawiono strukturę Wielonarodowego Batalionu Policji Wojskowej, w skład którego wchodzi żołnierze policji wojskowych Czech, Słowacji, Chorwacji oraz polscy żandarmi. Batalion składa się dwóch kompanii żandarmerii wystawianych przez Polskę i Czechy, dwóch plutonów wystawianych przez Słowację i Chorwację, Wielonarodowej Grupy dochodzeniowo-śledczej oraz Polskiego Elementu Wsparcia⁹. Od 2020 roku aktywnie o przyjęcie ubiega się również Gruzja, zaznaczając swoją obecność na wszystkich ćwiczeniach wojskowych, w którym udział bierze MNMPBAT¹⁰. Jest to związane z przyznaniem Gruzji statusu partnera. Polska Żandarmeria Wojskowa od lat wspiera reformę gruzińskiej policji wojskowej, która jest możliwa dzięki pakietowi przyznanemu Gruzji, przyjętemu w 2014 roku podczas szczytu NATO w Walii. Polski oficer Żandarmerii Wojskowej rotacyjnie na okres

⁹ NATO MNMPBAT <https://web.archive.org/web/20110902085719/http://www.zw.wp.mil.pl/pl/11.html> dostęp: 26.02.2023 r.

¹⁰ MoD Military Police to be Granted NATO Multinational MP Battalion Partnership Status <https://mod.gov.ge/en/news/read/8042/mod-military-police-to-be-granted-nato-multinational-mp-battalion-partnership-status> dostęp: 26.02.2023 r.

trzech lat jest oddelegowany do Tbilisi celem nadzorowania reformy oraz udzielania potencjalnych wskazówek jako ekspert¹¹.

Głównymi zadaniami Wielonarodowego Batalionu Policji Wojskowej są zadania niemalże tożsame z zadaniami realizowanymi przez Żandarmerię Wojskową na terenie Rzeczypospolitej. Należą do nich kontrola ruchu drogowego, wszelkie czynności zmierzające do zapewnienia przestrzegania prawa i porządku publicznego, czynności mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa na obszarze działań sojusznicznych wojsk operacyjnych. Ponadto żołnierze MNMPBAT odpowiadają za realizację działań związanych z jeńcami wojennymi, współuczestniczą w działaniach jednostek specjalnych, które realizowane są przez specjalne jednostki i pododdziały policji wojskowych oraz realizują czynności dochodzeniowo-śledcze i operacyjny rozpoznawcze. Wykonywanie międzynarodowej działalności operacyjno-rozpoznawczej jest możliwe wyłącznie w kontekście wykorzystania polskiej Żandarmerii Wojskowej w Wielonarodowym Batalionie Policji Wojskowych¹². Równie ważnym zadaniem dla polskich żandarmów w ramach bycia państwem liderem w MNMPBAT jest organizowanie oraz zabezpieczenie szkolenia zarówno dla żołnierzy państw członkowskich do Wielonarodowego Batalionu Policji Wojskowych jak i dla żołnierzy państw o przyznanym statusie partnera (Gruzja)¹³. Batalion może realizować opisane powyżej zadania jako zwarta jednostka wojskowa oraz jako wyodrębnione poszczególne pododdziały podporządkowane różnym dowództwom w ramach NATO. Charakter pełnionej służby przez żołnierzy w ramach MNMPBAT jest rotacyjny i trwa około 6 miesięcy¹⁴.

4. EUROGENDFOR

Europejskie Siły Żandarmerii (ang. EUROGENDFOR, EGF) zostały utworzone w 2006 roku na podstawie podpisanej przez ministrów obrony narodowej państw założycieli 17 września 2004 roku umowy międzynarodowej. Było to skutkiem wysuniętych propozycji ze strony Francji, które w dniach 3-4 października 2003 r. przedstawiła ówczesna minister obrony narodowej tego kraju – Michèle Alliot-Marie¹⁵. Pierwotnie w skład nowo powstałej międzynarodowej formacji zrzeszającej policje wojskowe państw członkowskich Unii

---

¹¹ Polscy żandarmi wspierają Gruzynów <https://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/35536?t=Polscy-zandarmi-wspieraja-Gruzynow> dostęp: 12.03.2023 r.

¹² Doktryna Policji Wojskowych NATO – APP-12.

¹³ Zarządzenie Nr 38/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie poszczególnych zakresów działania jednostek organizacyjnych żandarmerii Wojskowej

¹⁴ Wielonarodowy Batalion Policji Wojskowej

https://pl.wikipedia.org/wiki/Wielonarodowy_Batalion_Policji_Wojskowej dostęp: 12.03.2023 r.

¹⁵ G. Arcudi, M. Smith, *The European Gendarmerie Force: a solution in search of problems?*, „European Security”, 22 (1), 2013, s. 1–2

Europejskiej wchodziły Francja, Włochy, Hiszpania, Portugalia i Holandia. W niedługim czasie, bo już 17 grudnia 2008 roku na podstawie decyzji Międzyresortowego Komitetu Wysokiego Szczebla (ang. CIMIN) do EGF dołączyła Rumunia. Polska natomiast dopiero 1 października 2015 roku została pełnoprawnym członkiem EUROGENDFOR. Zaangażowanie Polski w EUROGENDFOR rozpoczęło się 27 czerwca 2013 roku decyzją CIMIN o włączeniu Polski do EUROGENDFOR. Od tego czasu Polska aktywnie wspierała Europejskie Siły Żandarmerii, oddelegowując Oficera Łącznikowego do Stałego Dowództwa oraz wysyłając pluton w ramach EGF do misji EUFOR RCA w Bangi. W międzyczasie rozwijał się proces przystępowania Polski do Traktatu określającego funkcjonowanie EUROGENDFOR. W dniu 20 marca 2015 roku w życie weszła Ustawa o ratyfikacji Traktatu między Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Republiką Włoską, Królestwem Niderlandów oraz Republiką Portugalską, ustanawiającego Europejskie Siły Żandarmerii EUROGENDFOR, sporządzonego w Velsen dnia 18 października 2007 roku¹⁶. Przyjęcie Polski w struktury EGF było efektem zaangażowania polskiej Żandarmerii Wojskowej w misjach prowadzonych dotychczas przez siły EUROGENDFOR, jak i w działaniach, przede wszystkim na rzecz Unii Europejskiej i jej wspólnego bezpieczeństwa i polityki obronnej¹⁷. Obecnie status partnera EGF otrzymała Litwa, zaś status obserwatora otrzymała Turcja¹⁸.

Zgodnie z założeniami Europejskie Siły Żandarmerii nie uwzględniają posiadania stałych sił, a ich sposób działania jest doraźny w miejscach gdzie ich obecność jest niezbędna. EUROGENDFOR są w błyskawicznym czasie delegować do pełnienia zadań od 800 do 2300 funkcjonariuszy policji wojskowych państw członkowskich. W czasie realizacji działań w ramach różnego rodzaju interwencji kryzysowych w skład EGF wchodzi trzy komponenty. Komponent operacyjny przeznaczony do realizacji działań zapewniających bezpieczeństwo i porządek publiczny. Komponent zwalczający przestępczość utworzony na bazie ekspertów z zakresu pracy dochodzeniowo-śledczej, operacyjno-rozpoznawczej, przeciwdziałania przemytom oraz walki z terroryzmem. Ostatnim elementem jest komponent wsparcia logistycznego w pełni autonomiczny i wydolny do realizowania działań z zakresu szeroko rozumianej logistyki¹⁹.

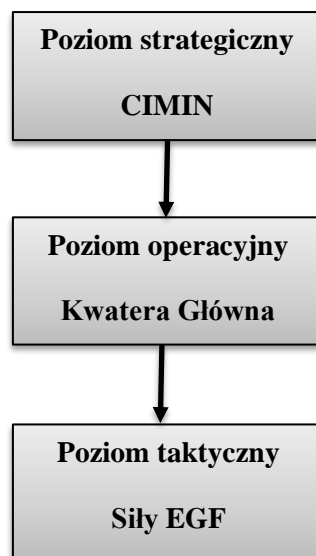
---

¹⁶ Ustawa z dnia 20 marca 2015 r. o ratyfikacji Traktatu między Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Republiką Włoską, Królestwem Niderlandów oraz Republiką Portugalską, ustanawiającego Europejskie Siły Żandarmerii EUROGENDFOR, sporządzonego w Velsen dnia 18 października 2007 r.

¹⁷ Welcome Poland. <https://eurogendfor.org/2015/10/01/welcome-poland/> dostęp: 12.03.2023 r.

¹⁸ Wizyta przedstawicieli Europejskich Sił Żandarmerii EUROGENDFOR <https://cszw.wp.mil.pl/pl/articles6-aktualnosci/wizyta-przedstawicieli-europejskich-sil-zandarmerii-eurogendfor/> dostęp: 12.03.2023 r.

¹⁹ D. Karwoth-Zielińska, *Żandarmeria Wojskowa – oddziały służące zapewnianiu bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce i Unii Europejskiej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie 7(931), 2014, s. 34.

Rysunek 2 Poziomy strukturalne EUROGENDFOR.

Źródło: opracowanie własne na podstawie D. Karwoth-Zielińska, *Żandarmeria Wojskowa – oddziały służące zapewnianiu bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce i Unii Europejskiej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie 7(931), 2014, s. 35.

Głównym organem nadzorującym funkcjonowanie EGF jest Międzyresortowy Komitet Wysokiego Szczebla (CIMIN). Składa się on z przedstawicieli odpowiednich ministerstw każdego członka. Wybór przedstawicieli należy do obowiązków krajowych. CIMIN sprawuje kontrolę polityczną nad EUROGENDFOR i nadaje kierunek strategiczny EUROGENDFOR oraz zapewnia koordynację polityczno-wojskową między stronami traktatu. Przewodnictwo i dowodzenie CIMIN opiera się na zasadzie rotacji każdego z państw członkowskich. Kadencja przewodnictwa trwa rok²⁰. Kwatera Główna (ang. Headquarters) mieści się we Włoszech, w Vincenzie.

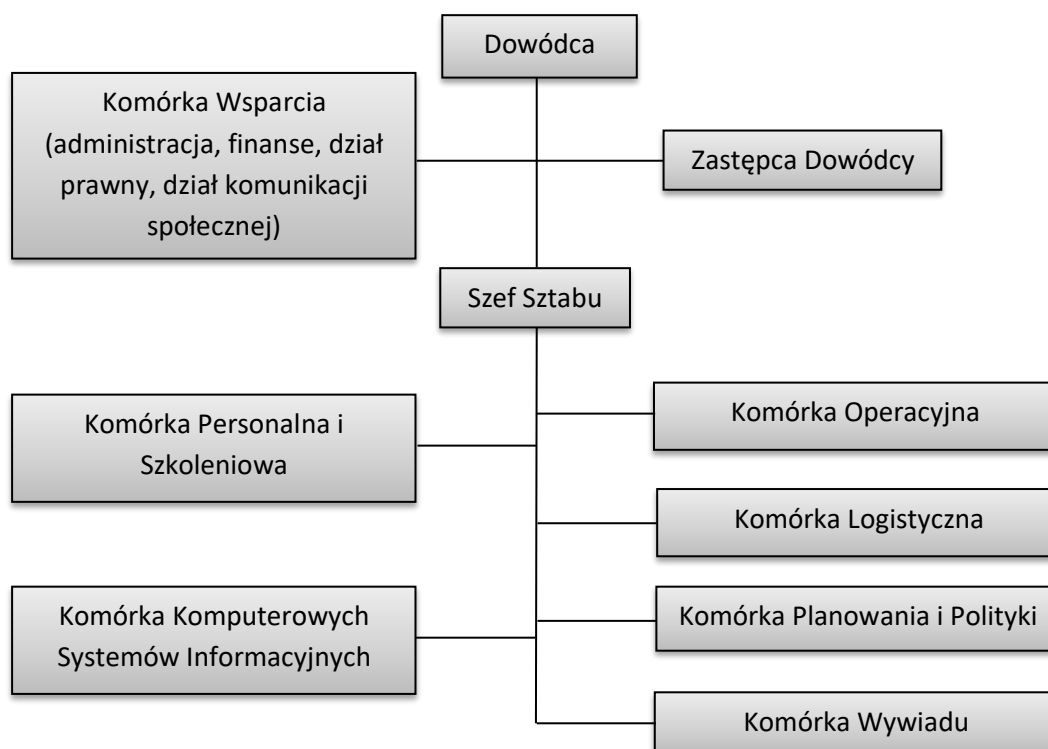
Europejskie Siły Żandarmerii jest to międzynarodowa organizacja o charakterze policyjnym w kontekście militarnym (formacje policyjne o statusie wojskowym) gotowa do realizacji wszelkich zadań mających na celu zapobieganie konfliktom, tworzenie, utrzymywanie, budowanie i umacnianie pokoju oraz realizację operacji reagowania kryzysowego w zakresie bezpieczeństwa ludzi, stabilizacji i utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Formacja działa samodzielnie lub wspólnie z innymi siłami w różnych zakątkach świata. Wspiera inicjatywy Unii Europejskiej, Organizacji Narodów Zjednoczonych, Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego.

Najważniejszymi zadaniami EGF są zadania z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego, monitorowanie i doradzanie lokalnej policji w bieżących działaniach,

²⁰ EUROGENDFOR <https://eurogendfor.org/comite-interministeriel-de-haut-niveau-cimin/> dostęp: 12.03.2023 r.

prowadzenie nadzoru publicznego, zadania związane z przepisami ruchu drogowego, ochroną granic oraz zadania wywiadowcze. Ponadto zajmuje się prowadzeniem czynności dochodzeniowo-śledczych, ochroną osób i mienia oraz wykonywaniem czynności zmierzających do trwałego utrzymywania porządku publicznego w sytuacjach, w których dochodzi do powstawania zamieszek. Co więcej zadaniem EGF jest prowadzenie szkoleń dla policjantów i żołnierzy. Działania EUROGENDOR kształtowane są w oparciu o regulacje prawne, w tym o przepisy prawa państw wchodzących w skład Europejskich Sił Żandarmerii²¹.

Rysunek 3 Struktura wewnętrzna Europejskich Sił Żandarmerii.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Organization <https://eurogendfor.org/test/> dostęp: 12.03.2023 r.

Wszystkie kluczowe stanowiska, tzn. Dowódca, Zastępca Dowódcy, Szef Sztabu oraz Szefowie Komórek organizacyjnych są przydzielane rotacyjnie co dwa lata państwom członkowskim. Pozostałe stanowiska są pełnione przez żołnierzy i funkcjonariuszy co trzy lata. W dowództwie EGF na stałe służbę pełni 39 osób. W sytuacji rozwinięcia stanu etatowego można uzupełnić dowództwo EGF do 50 funkcjonariuszy i żołnierzy policji wojskowych państw współtworzących EUROGENDFOR²².

²¹ Pismo do Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej <https://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/B968E2533BAC33F2C1257DF000329D6D/%24File/3160.pdf> dostęp: 12.03.2023 r.

²² European Gendarmerie Force 15th Anniversary https://eurogendfor.org/wp-content/uploads/2023/02/2022_Eurogendfor_Book.pdf dostęp: 12.03.2023 r.

Cechą charakterystyczną dla EGF jest elastyczność w zakresie podejmowanych działań. Siły Europejskich Sił Żandarmerii mogą z łatwością realizować zadania zarówno w wojskowych, jak i cywilnych łańcuchach dowodzenia w zależności od skali intensywności danego konfliktu. Wyróżnia się trzy zasadnicze etapy kryzysu, w których wojska EUROGENDFOR mogą realizować swoje zadania. Pierwszym etapem (początkowym) jest osiągnięcie stabilności oraz zapewnienie porządku i bezpieczeństwa poprzez zastąpienie lub wzmocnienie lokalnych sił policyjnych. Etapem przejściowym jest kontynuacja zadań w ramach sił ekspedycyjnych, polegająca na koordynacji zadań i współpracy z lokalnymi lub międzynarodowymi siłami policyjnymi. W fazie końcowej umożliwiają sprawne przekazanie odpowiedzialności za określone obszary z wojskowego do cywilnego łańcucha dowodzenia. Zasadniczą wartością dodaną EUROGENDFOR jest możliwość szybkiej dyslokacji swoich żołnierzy co odróżnia tę wyspecjalizowaną, międzynarodową organizację na tle cywilnych formacji policyjnych. Posiadając cechy jednostki wojskowej oraz doskonałe zaplecze sprzętowe, mogą bez problemu funkcjonować w niestabilnych warunkach, wykonując swoje zadania już od najwcześniejszego etapu kryzysu²³.

Do wybranych osiągnięć Europejskich Sił Żandarmerii należą operacja EUFOR ALTHEA w Bośni i Hercegowinie w 2007 r., operacja ISAF w Afganistanie przy wsparciu NATO od 2009 r. oraz misja ONZ MINUSTAH po trzęsieniu ziemi w Republice Haiti w 2010 r. Działania EGF na arenie międzynarodowej są bardzo wysoko oceniane, a nieustanne dążenie do doskonalenia zdolności planistycznych oraz coraz większe doświadczenie zdobywane podczas udziału w operacjach międzynarodowych pomogły w ugruntowaniu wiarygodności organizacji na arenie międzynarodowej oraz uznaniu EUROGENDFOR za skuteczną, międzynarodową organizację, która z powodzeniem pomaga w zapewnieniu pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego.

---

²³ Europejskie Siły Żandarmerii
<https://web.archive.org/web/20150524233923/http://www.eurogendfor.org/polski/organizacja/co-to-jest-eurogendfor> dostęp: 12.03.2023 r.

5. Centrum Eksperckie Policji Wojskowych NATO

Centrum Eksperckie Policji Wojskowych NATO (ang. NATO MILITARY POLICE CENTRE OF EXCELLENCE – NATO MP COE) po pozytywnym przejściu akredytacji ze strony Rady Północnoatlantyckiej rozpoczęło swą działalność 28 maja 2014 roku. Na miejsce stałej dyslokacji nowo sformowanej jednostki eksperckiej NATO ustalono Bydgoszcz. Było to związane z faktem, iż Polska została wybrana państwem ramowym dla nowo powstałego centrum. W ramach obowiązków państwa ramowego Polska została zobligowana do zapewnienia odpowiedniej infrastruktury, wyposażenia oraz wszelkiego wsparcia administracyjnego i logistycznego. Powstanie NATO MP COE było przełomowym zaangażowaniem polskich Sił Zbrojnych w realizowanie zadań w międzynarodowych strukturach NATO ze względu na fakt, iż było to pierwsze w pełni niezależne Centrum Eksperckie NATO w Polsce i dziewiętnaste na świecie. Centrum Eksperckie Policji Wojskowych NATO posiada status Międzynarodowej Organizacji Wojskowej niebędącej bezpośrednio w narodowych strukturach dowodzenia, ani w strukturach NATO²⁴.

Z definicji NATO MP COE to organizacja sponsorowana przez wiele państw Traktatu Północnoatlantyckiego (m.in. Bułgarię, Czechy, Chorwację, Niemcy, Holandię, Włochy, Grecję, Rumunię, Słowację i Polskę). Rolą Centrów Eksperckich jest wspieranie transformacji NATO oraz sojuszniczych jako niezależne ośrodki. Praca Centrum Eksperckiego Policji Wojskowych NATO jest koordynowana przez Oddział ds. Współpracy w zakresie Transformacji wchodzącego w skład Sojuszniczego Dowództwa Transformacyjnego NATO.

Głównymi obszarami działań NATO MP COE jest szkolenie i edukacja na szczeblu strategicznym i operacyjnym. Ponadto Centrum ma za zadanie podnosić poziom interoperacyjności, współdziałać w opracowywaniu doktryn NATO oraz dokonywać analizy doświadczeń wynikających z udziału w operacjach wojskowych prowadzonych przez NATO. Nakład sił centrów eksperckich jest skoncentrowany na wypracowywaniu ujednoczonych szkoleń i rozwiązań w zakresie sposobu użycia sił policji wojskowych państw członkowskich NATO określonych w doktrynach. Należy jednak zaznaczyć, że Centrum Eksperckich Policji Wojskowych NATO nie jest typowym ośrodkiem szkolenia, ponieważ duża waga przykładana jest również do prowadzenia badań²⁵.

---

²⁴ NATO Military Police Centre Of Excellence <https://www.mpcoe.org/organisation/about-us> dostęp: 14.03.2023 r.

²⁵ Centrum Eksperckie Policji Wojskowych NATO w procesach transformacji NATO <https://kwartalnik.csp.edu.pl/kp/archiwum-1/2015/nr-42015/2919, Centrum-Eksperckie-Policji-Wojskowych-NATO-w-procesach-transformacji-NATO.html> dostęp: 14.03.2023 r.

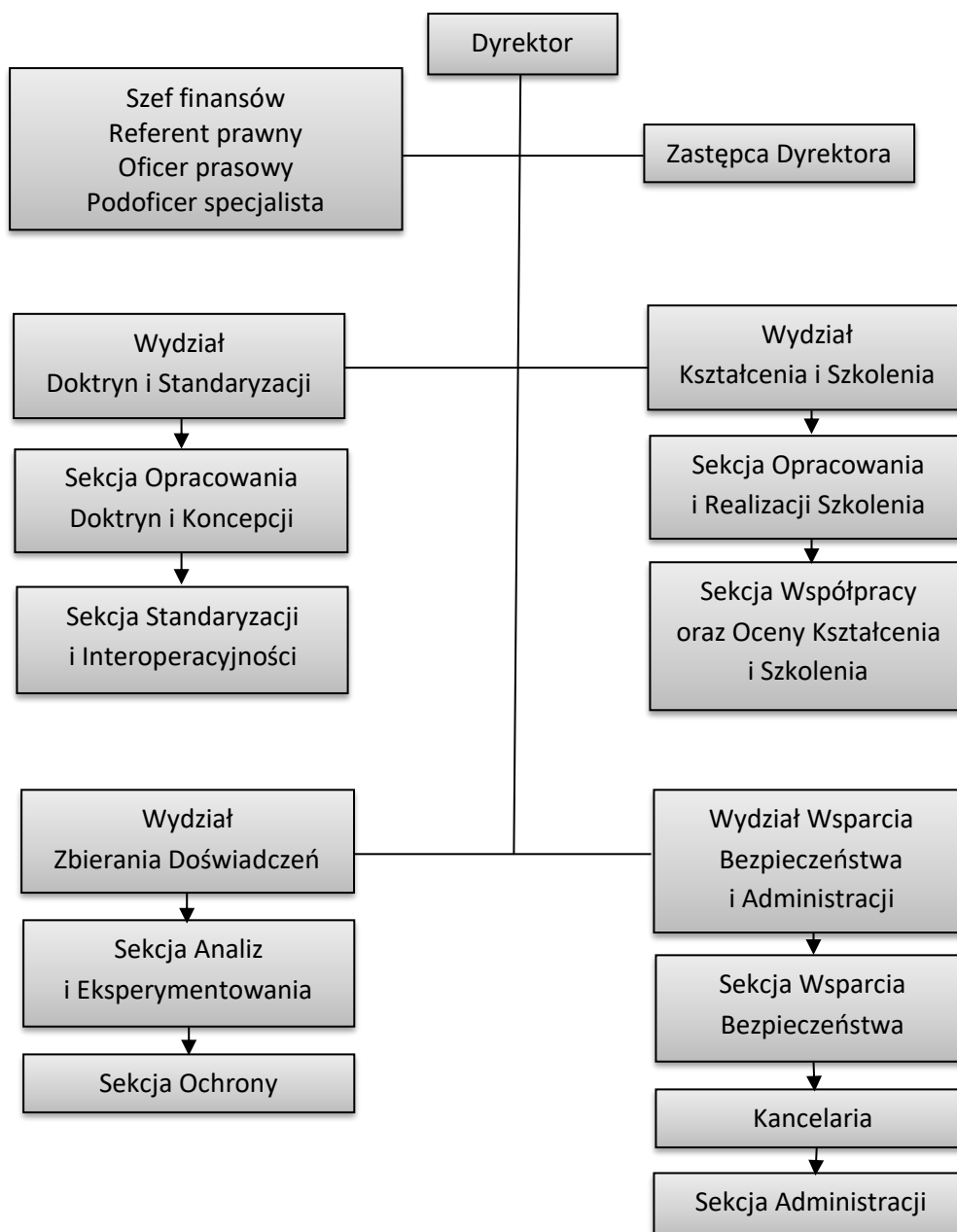
Najważniejsze zadania realizowane przez Centrum Eksperckie Policji Wojskowych NATO:

- wspieranie i koordynowanie krajowych i międzynarodowych wysiłków we wdrażaniu doktryn oraz publikacji;
- monitorowanie głównych przedsięwzięć, pomysłów i zmian w zakresie przekształceń policji wojskowych;
- współpraca z krajowymi, sojuszniczymi i zagranicznymi instytucjami odpowiedzialnymi za transformację sił zbrojnych, zwłaszcza w ramach działań policyjnych oraz w celu prowadzenia badań, symulacji, analiz na rzecz policji wojskowych i ich odpowiedników;
- wspieranie i doradzanie w krajowych i międzynarodowych konsultacjach dotyczących zagadnień, które mają być poruszane w doktrynach i publikacjach policji wojskowych;
- formułowanie, eksperymentowanie, przeglądanie i rekomendowanie nowych koncepcji i kierunków wykorzystania w wielonarodowym środowisku operacyjnym policji wojskowych;
- badanie i udostępnienie wszystkim państwom członkowskim Traktatu Północnoatlantyckiego optymalnych metod, narzędzi i procedur wykorzystywanych w procesie transformacji;
- gromadzenie, przechowywanie i udostępnianie wszelkich materiałów związanych z działalnością policji wojskowych w krajach państw członkowskich oraz działalnością za granicą.

Strukturę Centrum Eksperckiego Policji Wojskowych NATO przedstawiono na rysunku nr 4. W skład NATO MP COE wchodzi cztery specjalistyczne wydziały wraz z podległymi sekcjami oraz kilka stanowisk doradczych Dyrektorowi Centrum. Większość stanowisk jest zgodna z polityką kadrową ujętą w Memorandum stanowiącym dokument normatywny regulujący funkcjonowanie Centrum Eksperckiego Policji Wojskowych NATO. Według tego dokumentu część stanowisk jest stale przydzielona konkretnym państwom współtworzącym NATO MP COE. Ponadto personel jest wyznaczany rotacyjnie na okres trzech lat. Całość centrum stanowi 45 żołnierzy oraz 11 pracowników cywilnych, a na jego czele stoi Dyrektor w stopniu pułkownika, który każdorazowo jest wyznaczany z Polski jako państwa ramowego²⁶.

---

²⁶ Memorandum O Porozumieniu między Ministrem Obrony Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwem Obrony Republiki Bułgarii, Ministerstwem Obrony Republiki Chorwacji, Ministerstwem Obrony Republiki Czeskiej, Federalnym Ministerstwem Obrony Republiki Federalnej Niemiec, Ministrem Obrony Królestwa Niderlandów, Ministerstwem Obrony Narodowej Rumunii dotyczące utworzenia, administracji i działania Centrum Eksperckiego Policji Wojskowych NATO, podpisane w Norfolk dnia 11 grudnia 2013 r.

Rysunek 4 Struktura Centrum Eksperskiego Policji Wojskowych NATO.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Memorandum O Porozumieniu między Ministrem Obrony Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwem Obrony Republiki Bułgarii, Ministerstwem Obrony Republiki Chorwacji, Ministerstwem Obrony Republiki Czeskiej, Federalnym Ministerstwem Obrony Republiki Federalnej Niemiec, Ministrem Obrony Królestwa Niderlandów, Ministerstwem Obrony Narodowej Rumunii dotyczące utworzenia, administracji i działania Centrum Eksperskiego Policji Wojskowych NATO, podpisane w Norfolk dnia 11 grudnia 2013 r.

Działania Centrum w obszarach opracowywania doktryn, edukacji oraz szkolenia mają pozytywny wpływ na długoterminową interoperacyjność wspólnych zdolności policji wojskowych NATO i krajów partnerskich.

6. Podsumowanie

Niewątpliwie w dobie zagrożeń XXI wieku wzrost zaangażowania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w służbę w strukturach międzynarodowych NATO i Unii Europejskiej stał się nieodzownym elementem polityki obronnej kraju. Żandarmeria Wojskowa w odpowiedzi na dynamiczne zmiany na świecie oraz wzrost i zróżnicowanie zagrożeń stała się członkiem Europejskich Sił Żandarmerii (EUROGENDFOR), państwem-gospodarzem Wielonarodowego Batalionu Policji Wojskowej, którego dowództwo znajduje się w Mińsku Mazowieckim oraz państwem ramowym dla pierwszego powstałego w Polsce Centrum Ekspertckiego Policji Wojskowych NATO dyslokowanego w Bydgoszczy. Ponadto zaangażowanie Polski zostało docenione w środowisku międzynarodowym, czego efektem jest wyznaczanie polskich żołnierzy na kluczowe stanowiska w ww. organizacjach. W systemie zarządzania polscy żołnierze rotacyjnie pełnią stanowiska dowódcze, jak w przypadku prezydencji w EGF oraz MNMPBAT oraz stale kierują danymi instytucjami – NATO MP COE. Rzeczpospolita Polska na podstawie doktryn NATO została wyznaczona na państwo wiodące w zakresie planowania, szkolenia, rozwoju, badań, standaryzacji procedur oraz transformacji policji wojskowych państw członkowskich do Traktatu Północnoatlantyckiego. Niniejsze opracowanie, w ramach którego szczegółowo przeanalizowano dostępną literaturę przedmiotu, w pełni potwierdza założoną hipotezę, jakoby znaczenie polskiej Żandarmerii Wojskowej w strukturach NATO i UE znacząco wzrosło. Efektem jest wyznaczanie polskich żandarmów na kluczowe stanowiska w opisanych powyżej specjalistycznych formacjach o charakterze wielonarodowych komórek policji wojskowych. Wartość merytoryczna artykułu może wpłynąć pozytywnie na strategię zarządzania zasobami ludzkimi polskiej Żandarmerii Wojskowej w kontekście podejmowanych działań międzynarodowych.

Bibliografia

1. Arcudi G., Smith M., *The European Gendarmerie Force: a solution in search of problems?*, *European Security*, 22 (1), 2013.
2. Centrum Eksperckie Policji Wojskowych NATO w procesach transformacji NATO. (14.03.2023) Available online <https://kwartalnik.csp.edu.pl/kp/archiwum-1/2015/nr-42015/2919,Centrum-Eksperckie-Policji-Wojskowych-NATO-w-procesach-transformacji-NATO.html>;
3. Doktryna Policji Wojskowych NATO – APP-12.
4. EUROGENDFOR. (12.03.2023) Available online <https://eurogendfor.org/comite-interministeriel-de-haut-niveau-cimin/>
5. European Gendarmerie Force 15th Anniversary. (12.03.2023) Available online https://eurogendfor.org/wp-content/uploads/2023/02/2022_Eurogendfor_Book.pdf
6. Europejskie Siły Żandarmerii. (12.03.2023) Available online <https://web.archive.org/web/20150524233923/http://www.eurogendfor.org/polski/organizacja/co-to-jest-eurogendfor>
7. Karwoth-Zielińska D., *Żandarmeria Wojskowa – oddziały służące zapewnianiu bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce i Unii Europejskiej*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie* 7(931), 2014.
8. Komorowski K., *Kronika Wojska Polskiego 2007*, Fundacja Polonia Militaris, Warszawa, 2008.
9. Memorandum O Porozumieniu między Ministrem Obrony Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwem Obrony Republiki Bułgarii, Ministerstwem Obrony Republiki Chorwacji, Ministerstwem Obrony Republiki Czeskiej, Federalnym Ministerstwem Obrony Republiki Federalnej Niemiec, Ministrem Obrony Królestwa Niderlandów, Ministerstwem Obrony Narodowej Rumunii dotyczące utworzenia, administracji i działania Centrum Eksperckiego Policji Wojskowych NATO, podpisane w Norfolk dnia 11 grudnia 2013 r
10. Miller A., *Misja wielonarodowych sił pokojowych w Republice Czadu*, *Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej* nr 3 (174), Gdynia, 2008.
11. Ministerstwo Obrony Narodowej, *Prowadzenie działań przez Żandarmerię Wojskową DD/3.2.3.3*, Warszawa, 2009.
12. MoD Military Police to be Granted NATO Multinational MP Battalion Partnership Status. (26.02.2023) Available online <https://mod.gov.ge/en/news/read/8042/mod-military-police-to-be-granted-nato-multinational-mp-battalion-partnership-status>
13. Mroczko F., *Jakościowe metody badań. Obserwacja naukowa*, Wydawnictwo Wałbrzyskiej Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości w Wałbrzychu, 2014.

14. NATO Military Police Centre Of Excellence. (14.03.2023) Available online <https://www.mpcoe.org/organisation/about-us>
15. NATO MNMPBAT. (26.02.2023) Available online <https://web.archive.org/web/20110902085719/http://www.zw.wp.mil.pl/pl/11.html>
16. Pacek B., *Żandarmeria Wojskowa*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, 2016.
17. Pismo do Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej. (12.03.2023) Available online <https://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/B968E2533BAC33F2C1257DF000329D6D/%24File/3160.pdf>
18. Polscy żandarmi wspierają Gruzinów. (12.03.2023) Available online <https://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/35536?t=Polscy-zandarmi-wspieraja-Gruzinow>
19. Szczyt NATO w Pradze. (26.02.2023) Available online <https://www.prezydent.pl/archiwalne-aktualnosci/aktualnosci-rok-2002/szczyt-nato-w-pradze-udzial-prezydenta-rp,31385,archive>
20. Ustawa z dnia 20 marca 2015 r. o ratyfikacji Traktatu między Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Republiką Włoską, Królestwem Niderlandów oraz Republiką Portugalską, ustanawiającego Europejskie Siły Żandarmerii EUROGENDFOR, sporządzonego w Velsen dnia 18 października 2007 r.
21. Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1214, z 2022r. poz. 655, 1488).
22. Welcome Poland. (12.03.2023) Available online <https://eurogendfor.org/2015/10/01/welcome-poland/>
23. Wielonarodowy Batalion Policji Wojskowej. (12.03.2023) Available online https://pl.wikipedia.org/wiki/Wielonarodowy_Batalion_Policji_Wojskowej
24. Wielonarodowy Batalion Policji Wojskowej. (26.02.2023) Available online https://pl.wikipedia.org/wiki/Wielonarodowy_Batalion_Policji_Wojskowej
25. Wizyta przedstawicieli Europejskich Sił Żandarmerii EUROGENDFOR. (12.03.2023) Available online <https://cszw.wp.mil.pl/pl/articles6-aktualnosci/wizyta-przedstawicieli-europejskich-sil-zandarmerii-eurogendfor/>
26. Zarządzenie Nr 38/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie poszczególnych zakresów działania jednostek organizacyjnych żandarmerii Wojskowej.